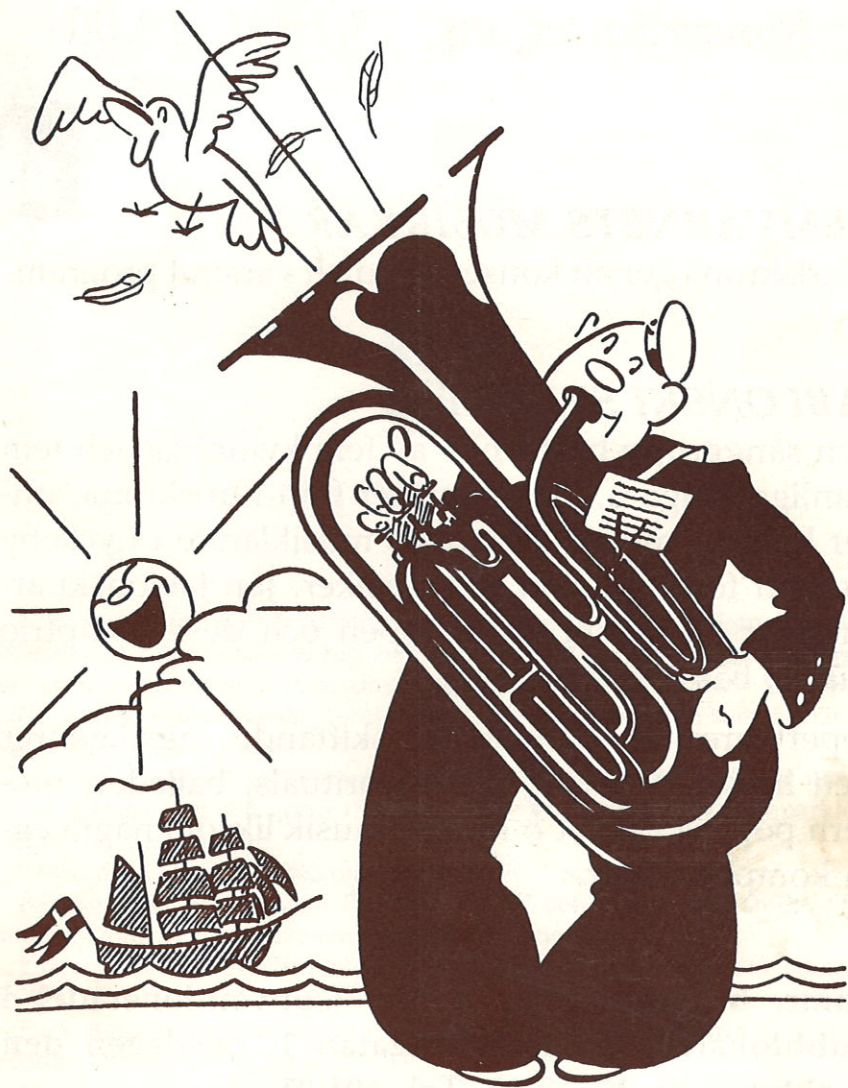

Föreningen Gamla Carlsrona

Medlemsblad

Kaulskroniten

2 -89

Se sid. 2

Musik och sångafton

Konserthuset ons. 18/10 kl. 19.00

HEMVÄRNETS MUSIKKÅR

i Karlskrona ger en konsert med ett varierat program.

JABLONSKI SWINGERS

– en sånggrupp bestående av fem kvinnliga och fem manliga sångare, idel amatörer från Karlskrona, under ledning av Jan Jablonski, musiklärare i Lyckeby med ett förflutet som jazzmusiker. Jan Jablonski arrangerar all musik för gruppen och dess komptrio (piano, bas och trummor).

Repertoaren är hämtad ur skiftande musikgenrer med inslag av swing, negrosprituals, ballader, modern pop/rock och t o m Bachmusik liksom några egna kompositioner.

Numr. biljetter säljes å 20:– (subventionerade) i klubblokalen, Borgmästaregatan 1, onsdagen den 11 oktober kl. 17–19.00. Tel. 101 91.

Föreningen Gamla Carlsrona
Organisationsnummer 835000-3482

Postgiro 64 48 62-5

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlsrona Nr 2, 1989
4e årgången. Upplaga 5000 ex.

Föreningen Gamla Carlsrona, Borgmästaregatan 1, 371 31 Karskrona
tel. 0455/101 91, telefonsvarare 101 90

Redaktör: Sten A. Petersson, Tobias väg 370 22 Drottningkär
tel. 0455/39427.

Redaktören har ordet

Framtiden blir aldrig vad den har varit – i våra drömmar. Karlskronas historia som industristad blev som en ungdomsförälskelse, den fick ett hastigt slut men att vårt örlogsvarv själva kärnan i vår stad skulle drabbas av förintelse kunde vi inte ens drömma om för hur skall Karlskrona fortleva som Karlskrona då? Med oro ser många "Kaulskroniter" i dag på framtiden.

Även inom föreningen har förändringens vindar blåst sedan sista medlemsbladet. Erland Janner har lämnat ordförandeposten och efterträts av Lennart Kloo. Undertecknad har lämnat det mångåriga sekreterareskapet för att helhjärtat vara redaktör för medlemsbladet, som ligger mig varmt om hjärtat.

Då det är min förhoppning, att vårt blad skall utgöra en dokumentation, är jag angelägen att alla uppgifter skall stämma helt med verkligheten, varför en del korrigeringar måste göras här.

Då jag i förra numret omnämde att fru Märta Håkansson gått ur tiden strax före medlemsbladets pressläggning hann jag inte kontrollera släktuppgifterna tillräckligt nog. Samtal med en verklig kännare av gamla Carlsrona, vännen och förre styrelseledamoten Karl-Ivan Eklöf, Silleboda, har gett följande vid handen.

Märta Håkansson, vars make Sven nu också avlidit, var inte dotter till Sellfrid Johansson, som jag påstod, utan svägerska, syster till Sellfrids hustru Anna. Detta borde jag känt till då deras bror Oskar Fredrik, tillsammans med min far och farbror drev en trolleriförening, "Magiska Cirkeln Kvadraten".

Inge U. Frisell, blev en populär medarbetare i medlemsblad Nr 2 1988 med berättelsen om barndomsåren i Klasagården.

Flera personer har kontaktat undertecknad med önskan att förmå honom skriva mera.

Sten A. Petersson

En skildring om skolgång och fritidssysselsättning i Karlskrona under åren 1928–1938

Av Inge U. Frisell

Som fortsättning på min tidigare artikel om "Klasagården", Drottninggatan 39, kommer jag här att skriva om en skolpojkes upplevelser i småskolan, folkskolan och läroverket. En skildring om livet utanför skolan skall naturligtvis också vara med. Det hela gäller under åren 1928–1938.

Amiralitetsskolan, denna stora träbyggnad, skulle bli min skola under två år. Upprop i augusti 1928. Jag kan än idag komma ihåg den lukt som slog emot en när man kom in i korridoren. Den kom från någonting som hette prol, en blandning av olja och sågspån. Detta användes vid sopning av golven.

Lärarinnan, Fröken Signe Österberg, en snäll men också sträng person, skulle nu bli min läromästare i klass A och B. Det hette ju så på den tiden. Redan från början kom disciplinen in i bilden. Hon satt i sin kateder, som stod på ett podie. Vid tilltal skulle vi stiga upp och stå i gången mellan bänkraderna, vi skulle sedan vänta på att hon sade "sitt ner". På katedern hade hon alltid en tablettask liggande. Märket var "Kneipp". På väggen bakom henne fanns ingen svart tavla, däremot en grön. Framme vid fönstret stod en orgel. Skolbänk och stol var en enhet. Bänklöcket lutade något och upptill fanns ett hål för bläckhorn. En fördjupning att lägga pennor i fanns också. Fyra stora fönster mot Prinsgatan gjorde att vi satt i en mycket ljus skolsal. Före lektionerna skulle vi stå på två led utanför skolsalen. Fröken kom och öppnade och vi skulle lugnt och sansat gå och ställa oss vid vår bänk. Då fröken hälsat på oss fick vi sitta ner.

Att skriva om lektionerna i detalj låter sig inte göras, det var ju stor skillnad på den tidens undervisning och dagens. Och så hade vi ju inte kulpenor, fickräknare och data-prylar. Men jag skall i alla fall berätta om ett ämne som hette "Hembygdskunskap".

I detta ämne ingick att kunna kärna smör. Fröken hade tagit med sig en smörkärna och Mariekex. Vi var alla med om att prova på den här tekniken. Efter fullbordat värv fick vi avsmaka kex med egenhändigt kärnat smör. Det var gott. Att se hur en ärta gror skulle vi också vara med om. Ett dricksglas

kläddes invändigt med ett läskpapper. Ärtorna placerades mellan läskpappret och glaset. Sedan fylldes glaset med sågspån som fuktades. Efter några dagar grodde ärtan och vi följde utvecklingen en tid framåt. Syslöjd ingick också både för flickor och pojkar. Vi broderade på stramalj, vävde miniatyrmattor som kunde passa i ett dockskåp. Till den kommande träslöjden i folkskolan fick vi pojkar sy ett förkläde av twills. Bröstlapp med band om nacken och band att knyta i ryggen. Tillsamman med flickornas arbeten blev det en hel del som skulle visas på examensdagen.

Jag har inte tänkt på någon särskild tågordning vid mitt skrivande, allt har hänt under de två första skolåren.

”Sörgården” och ”I Önnemo by,” två läseböcker som vi hade avverkat. Den tredje boken hette ”Läsebok för de små”, utgiven av två lärarinnor vid Göteborgs folkskolor. Denna bok var bra på det viset att den var tryckt med tre olika stilhöjder. Det är säkert många mammor och pappor som läst ur denna bok för sina barn. ”Lille Viggs äventyr på julafton” var en av berättelserna, som jag särskilt kommer ihåg.

Inför jullovet hade fröken ritat ett vackert julmotiv, vi skulle ha ljus med oss att sätta på bänken. Fröken spelade på orgeln och vi sjöng julsånger och julpsalmer. Nu var vi lediga några veckor och alla gladde sig åt att få gå hem och hjälpa till med julstöket. Kanske inte alla, vi hade i klassen ett par pojkar, vars föräldrar inte hade det så gott ställt, dom skulle få skor och kläder av kommunen. Man undrar om dom fick några julklappar också.

Ämnena var ju inte så många i småklasserna, vi lärde oss ljuda, som det hette då, vi stavade och räknade och vi lärde oss klockan. Psalmverser var mycket viktigt att kunna utantill liksom att kunna skriva snyggt med bläck och stålpena. Få var väl de barn som kom hem utan bläck på fingrarna. Apropå fingrar skulle fröken då och då kontrollera att vi var rena om händerna. Med en linjal i handen var hon beredd att slå till om så icke var fallet. Och nu till vad jag råkade ut för. En morgon när jag skulle gå till skolan var vattnet avstängt. Min mor sade till mig att jag kunde tvätta mig i skolan, det fanns ju handfat i korridoren. Men när man är 7–8 år glömmar man så lätt. Emellertid, den dagen skulle kontroll ske. Det slaget över fingrarna glömer jag inte. Jag fick dessutom order att springa hem och tvätta mig och glöm inte att springa tillbaka för att inte missa mer än nödvändigt av lektionen. Och nu till något helt annat.

Det vardagliga arbetet i skolan kunde ibland piffas upp med något särskilt. Som det här med ”Mjölpropagandan”. Alla skolor skulle vara med att skriva och måla någonting med mottot att mjölk är det bästa att dricka. Jag skrev och målade en fotbollsplan med spelare. Det ena laget hade alltid bara druckit mjölk och gjorde fem mål. Det andra laget bälgade i sig massor med läskedrycker och gjorde inte ett enda mål. Minst sagt förvånad blev jag när fröken talade om att jag hade vunnit. Jag fick ett antal kuponger till gratis mjölk. Till denna avdelning hör ju också dom populära utflykterna. Alla

ORDNINGSGREGLER

vid

Karlskrona Folkskolor

På skolgården får du inte:

1. kasta papper, apelsinskal o. d.
2. sparka boll,
3. kasta med hårda bollar, t. ex. tennisbollar,
4. cykla (inte ens med ett ben på trampan),
5. beträda planteringar, gräsmattor eller rabatter,
6. leka med knivar eller andra farliga ting.

Du får inte heller:

1. lämna kvar pengar eller andra värdesaker i ytterkläderna,
2. utan särskilt tillstånd uppehålla dig i trappor eller korridorer på frukostrasten eller andra raster (eller stanna kvar efter skolans slut),
3. använda toaletterna som lektrum,
4. lämna skolgården under rasterna,
5. klättra på staket eller grindar,
6. ställa cyklar utanför parkeringsplatserna,
7. till skolan medföra slangbågar, blåsrör eller andra farliga leksaker,
8. kasta snöboll på skolgården eller i skolans närhet,
9. svärja eller röka.

Du skall

1. vara en god kamrat, hjälpsam, ärlig och pålitlig,
2. vara rädd om din skola och dina egna och kamraternas saker.

Tänk på, att skolans anseende är beroende av ditt uppförande!

Gör ditt allra bästa!

Hedra din skola!

Folkskolestyrelsen

skolbarn skulle besöka hägerkolonin på Tromtö, så även vi. Vad jag kommer ihåg från det besöket var all träck på träden och på marken. Vi åkte också ångbåt till Nättraby för att där titta på kyrkan och fornlämningar.

Som gåva fick alla elever en bankbok, med några kronor insatta, av Sparbanken i Karlskrona.

Doktor Hammarström och tandläkare Strehlenert var två viktiga personer inom skolväsendet. Dom skulle se till vår hälsa och våra tänder. Varje termin skulle proceduren genomgå. Tandläkarens klinik låg i ett hus längre upp i backen. Utanför detta hus var också en skolgård. Mellan denna skolgård och vår skolgård var en trappa med kraftiga träräcken. Dom skulle vara utmärkta att åka nerför, men icke. Stora stift hade med jämna mellanrum placerats på båda räcken.

Någon elektrisk ringning till raster var inte påtänkt. Elever, jag tror det var hos magister Alking, fick den äran att manuellt med ringklocka i handen förkunna att lektionen var slut eller att den skulle börja. Vi såg med avund på dessa pojkar som fått detta förtroende.

På rasterna var förbuden många. Att leka "datten" var en lek som var tillåten.

Innan jag övergår till att skriva om bostaden och fritiden vill jag bara skriva några rader om avslutningen inför sommarlovet. Det var vattenkammade pojkar med kortbyxor och nystruken skjorta, flickorna med fina klänningar och hårband. Mammor och pappor uppradade längs väggarna, alla slöjdsaker utlagda på ett bord. Fröken hade fått blommor. Vi sjöng "Den blomstertid" och fröken spelade på orgeln. Vi fick våra betyg och sedan avmarsch till kyrkan. Därefter kondisbesök. Många barn åkte till landet men många var också kvar i stan. Jag och några kamrater hade inget sommarnöje att åka till.

Mitt hem var högst upp i fastigheten Kungsgatan 8 B. Här planerades dag för dag vad som skulle göras. Huset ägdes då av poliskommissarie Mårtensson men övergick senare i familjen Hainers ägo. Lägenheten låg i anslutningen till vinden och här fanns många skrymslen och prång, bl a en handkammare som jag och min äldre bror inredde som en sorts fritidslokal. Vi hade t ex en boxboll spänd mellan golv och takbjälke. Där skulle vi naturligtvis också sova under sommartid. Men icke i sängar utan i hängkojer, vi bodde ju i en örlogsstad. Foton av fotbollslag på väggarna, campingprylar och cykeldelar, hantlar och schackspel och mycket annat förvarades här.

Utsikten från "tornfönstren" var kanske inte milsvid men närapå. När tågen ångade iväg kunde man se röken stiga upp ur skogen bortom Bergåsa. Hoglands Park låg som en vacker oas nedanför. Tågen till varvet passerade med last av Boforskanoner.

I hörnhuset N. Kungsgatan-Urmakarebacken fanns "Mjölkdroppen". På sommaren satt sköterskorna och matade de små barnen på gården.

Busstrafiken var livlig. Av någon anledning skulle slutstationen ligga på

Kungsgatan 8.

Parkgatan. Därifrån utgick bussar till Jämsjö, Listerby och Lyckeby. På kvällarna hade en korvgubbe placerat sig i hörnet Parkgatan-Kungsgatan (vid parkhörnet). På den tiden hade man inte sköna, varma kiosker att krypa in i, han hade en vagn och jag kan än idag höra när han pumpade sin stormlykta när mörkret föll. I ur och skur stod han där, vid regn spände han upp ett parasoll och han var bra påpälsad på vintern.

Ett gammalt trähus mittemot (nedanför Siriuspalatset) härjades av eldsvåda, en spännande händelse för en grabb, som såg eländet från ovan. I detta

hus bodde ett original. Man kallade honom för Salomon, en gammal man, klädd i lumpor. Såg man honom på stan hade han ofta en skock ungar omkring sig som tyckte att det var roligt att retas med honom. Ett annat original var "Vissel-Pelle", han sprang efter oss med sin käpp i högsta hugg om vi gav upp en vissling. Och det var ju roligt. Han var en beläst person. På torget kunde man se honom peta i lådorna med sin käpp och kanske påpeka att någonting inte var ätbart. Ett tredje original var gubben Jenke som byggde en båt i sitt hus. Jag vet inte om det är sant, men det berättades då att han fick ta upp ett hål i husgavlen för att få ut båten.

I grannhuset inrymdes Posten och Riksbanken. Deras inkörspport mynnade ut mitt i backen och varje kväll vid 18-tiden hördes klampet av hovar och hjulrassel. Det var dagens post som skulle till stationerna. På kuskboccken satt en gammal man, vi pojkar trodde han snart skulle bli 100 år, en postverkets trotjänare.

Längst upp i Urmakarebacken låg en liten stuga, som ägdes av ett gammalt par. När man öppnade deras dörr klingade en liten klocka.

Väl inkommen stod man framför en liten disk och vid väggen en kagge med svagdricka. Många gånger var jag där med tillbringaren och fyllde på. Det var också en affärsverksamhet. Thunbergs resandevåning låg längre ner på Kungsgatan, in på gården fanns en lusthusliknande byggnad. I samma hus var ett kafé med uteservering på gatan. Allt i skydd av lådor med murgröna. I vårt hus fanns ett kafé, som ägdes av Fröken Hindenburg och hennes mamma. Elit hette gottaffären, som ägdes av två systrar Pettersson. Mitt förhållande till denna affär återkommer jag längre fram till.

För att återkomma till lägenheten så var den helt omodern med zink-bänk i köket, kakelugnar och innanfönster fick sättas in på hösten. Något som kallades för torvströklosett hade byggts in på vinden. Det var inga glada gubbar som fick gå upp fyra trappor för att byta burken. Anmälan om byte fick göras i Rådhuset. Så småningom påbörjades arbetena med installation av värme och varmvatten. Likaså omändrades torrklosetten till badrum.

Vad gjorde då vi stadsbarn på sommarlovet. Aktiviteter utomhus var naturligtvis beroende av vädret. För det mesta var det härliga somrar på 30-talet. Jag kommer ihåg det för att det var ett evigt cyklande till Studentviken för att bada. Sent skall man glömma den jobbiga backen från Valhallavägen, då blev man svettig men så väntade ju ett härligt bad. Och vilka badbyxor man hade. Någonting av bomull med snöre i midjan. Vad härlig man såg ut när man kom upp ur badet. På en kamrat gled byxorna av vid dykning, han hade knytit för löst, han fick tag i dom men vi satt på bryggan och hade hejdlöst roligt åt hans konster att försöka ta på dom. Det gick till slut, efter detta kollade vi knutarna lite extra. Vi hade haft smörgåsar och saft med oss men på hemvägen måste vi stanna vid lemonadfabriken på Polhemsgatan vid Galgamarken.

En bit bortom Studentviken hade vi sett en plats som skapad för att slå

upp ett tält på. Men vi hade inget tält. Vad gör man då? Jo, vi fick tag i mjöl- och sockersäckar som så småningom blev ett pyramidtält. En gammal rullgardinstång fick bli pinnen i mitten. Blixtlås existerade inte utan vi fäste ingången med klädnypor. Det blev inte mer än att tre kunde ligga i tältet. Allt hade ordnat sig, mat och dryck hade vi med oss, men när natten kom smygande hörde vi ljud överallt. Vi var helt enkelt skraja. Någon sömn blev det inte tal om. Nästa dag badade vi några gånger innan vi packade ihop och cyklade hem. Sen sov vi den kvällen, natten och halva nästa dag. Vi träffades på kvällen och beslöt att nästa dag skulle vi meta på Tallebryggan. Där satt vi med våra hemmagjorda metspön och stirrade på flötena. Jag säger som i "Saltkråkan": Intet liv denna dag. En och annan mört tittade på maskuslingen men simmade vidare. På sin höjd kunde man få en liten mörtpinne att skänka till någon som hade katt.

Tåg och båtar har väl alltid intresserat pojkar. Vi var inga undantag. Många gånger cyklade vi ner till CWJ och BKB för att beskåda dessa underverk till lok. Hade vi tur kunde vi få ser hur man vände loket på vändskivan nära Hoglands Park.

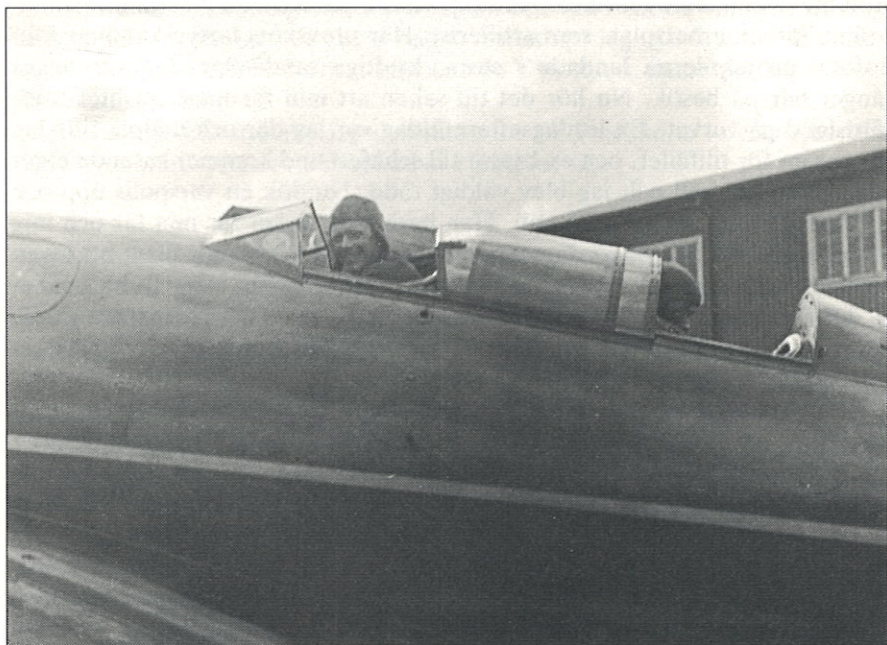
Att cykla längs kajerna var ett stort nöje. Där fick vi se hur man från en stor ångare lossade kol, en bit därifrån en skuta som lastade timmer. På kajen låg också stora travar med pitprops (gruvstötter av trä) som skulle lastas för leverans till t ex England. Så har vi det här med dom vackra vita passagerarbåtarna. Hur vi stod där och beundrade härligheten och undrade om vi någon gång skulle få följa med. För min del blev det så, även om det skulle ta några år. Ja, vad hette båtarna?" Drottning Sophia" och "Södra Sverige", gick till Stockholm via Kalmar och Oskarshamn. Under sommaren var vi många gånger vid Kungsbron. Där låg Bore som gick till Kungsholmen. På redde kunde kustflottan ligga och slup efter slup angjorde kajen. En gång fick jag följa med min far med en dylik farkost.

Att sedan få äntra fallrepstrappan och gå ombord var ju en ny upplevelse. Sockerdricka i mässen var inget nytt, det hade jag fått tidigare när fartygen låg vid kaj. Med en resväska i handen var det dags för återfärd. Min far vinkade från relingen och man kände sig stor som kunde klara det här ensam, inklämd mellan "gubbarna" på det blå klädet ombord på slupen. Medan vi är vid Kungsbron kunde vi få se landshövding Hagströmer med sin chaufför som bar vit rock och skärmössa, oj vad fin han var. Bilen gick inte av för hackor den heller med reg.nr. K 1.

Utländska örlogsfartyg ankrade då och då på redde. Stumma av förvåning tittade vi på de engelska sjömännens vida tjafs på brallorna, liksom tyskarnas band på mössorna. Det var två band som hängde ner på blåkragen.

Ännu en händelse på redde. Min far som var artillerist skulle prova raket i fallskärm. En av flottans motorbåtar rekvirerades, jag fick följa med, och raketerna sköts upp över redde. Hela vattenytan badade i ljus en lång stund men inga båtar syntes till. Det var ett vackert skådespel.

Jag skall skriva något om Stumholmen. Där var ett antal flygplan stationerade försedda med pontoner. Man hade ju sett dom flyga över stan men det var intressant att se dom ligga i vattnet. På kvällarna efter mörkrets inbrott övades det mycket flygning. Samtidigt tändes tre eller fyra strålkastare från olika ställen i stan. Dessa skulle nu "fånga in" ett plan som var uppe, och så, rätt som det var såg man något som blänkte i ljuskäglan där strålkastarknippena möttes. Idag är det bara historia. Vid denna tiden hade Karlskrona en celeber gäst på Stumholmen. Han var amerikan och hette Charles Lindberg. Jag har ett foto av honom där han sitter i ett flygplan.

Charles Lindberg på Stumholmen 1928.

I Stumholmskanalen låg en vit motorbåt tillhörande min gamle barnsvän Sven Alsparrs föräldrar. I den fick jag följa med för små turer ut i skärgården. Sven Alsparrs far var medlem i Frivilliga Motorbåtsklubben, jag tror det hette så, jag fick också vara med där på en nattövning i skärgården.

Att sparka fotboll hör väl till sommarens fröjder. Vi höll på överallt, på Järnvägstorget, på läroverkets skolgård tills vi blev utkörda och så hemma på gården förstås. Vi lyckades placera bollen i tre fönsterrutor och så när skrämman livet ur en gammal dam på nedre botten. Fönsterrutor kostar

pengar och när sponsorerna (föräldrarna) inte ville satsa mer kapital upphörde verksamheten på gården. Riktig fotboll fick vi se på Idrottsplatsen. Medelst plankning eller uppkrupen i ett träd kunde man mycket bra se matchens gång. På denna arena skulle också min kusin, Sven Strömberg springa sitt 400-meteslopp och bli svensk mästare. Hans kamrat, Jakob Lindahl, tog också ett SM i 400 m häck. Det kanske finns någon läsare, som minns att Sven Strömberg var med i stafettlaget 4 x 100 m och vann mot tyskarna i landskampen 1934.

De flesta karlskronabor vet säkert var Söderstjärna ligger. Om inte, så är det en udde på ön Lindholmen, som har broförbindelse med varvet. På en skylt vid bron påpekades det att trupp måste gå i otakt. Belastningen på bron blev väl annars för hård. Alltnog, härute på den ofta blåsiga udden hade min far sin arbetsplats som artillerist. Här provsköts fartygskanoner från Bofors, projektilerna landade i stora, kraftiga sandvallar. Jag var några gånger här på besök. Nu hör det till saken att min far hade ett litet trädgårdsland på varvet. En lördagseftermiddag var jag där och hjälpte till. Jag var ensam för tillfället, och en bjässe till schäferhund kommer rusande emot mig. Han gav skall och jag blev väldigt rädd. Nu dök en varspolis upp och uppmanade mig att bara stå still. Han berättade sedan för min far och mig att dom går en rond på lördagseftermiddagarna för att kontrollera att ingen "pellemasare" har gått och lagt sig att sova i skymundan, efter att ha smakat på destillerade drycker. Det var intressant att också se flera avrustade gamla fartyg, som låg på varvet. Jag kommer särskilt ihåg ett rostigt skrov på vilket man kunde se namnet Thule.

På tal om båtar så hade min far i yngre dagar byggt en modell av en segelbåt. Hon, det heter ju så om båtar, var otroligt välbyggd, och alla detaljer var handgjorda. Seglen av sydda av en segelsömmar. Köl och roder var tillverkade av mässing. Flera somrar hade jag gått och tittat på denna skönhet till båt, och en dag blev frestelesen för stor, jag skulle se den segla i sitt rätta element. Att få kamraterna att följa med till Tallebryggan var ingen konst. Där skulle sjösättningen äga rum. För säkerhets skull hade jag med segelgarn lagt ett halvslag om akterknapen, om något oförutsett skulle hända. Och det gjorde det. Efter en stunds segling med vind i seglen blev avståndet mellan reling och vattenytan mindre och mindre. Hon låg snart i marvatten. Det var bara att hala hem farkosten och "ösa" den. Väl uppe på land rann vatten från flera ställen, och jag gick hem med tunga steg. Min far var sjökommanderad så jag hade gott om tid för vad som skulle sägas till försvar. Det blev inte så farligt som jag befarat. Färgen hade flagnat och jag fick order om att måla om henne. Hon blev, som förut, vit med grön bottenfärg. Sedan fick hon återtaga sin plats på en hylla i garderoben.

Jag fick i fortsättningen hålla till godo med båtar som tillverkats med hjälp av en morakniv. Dom hade i alla fall inte den nackdelen av dom tog in vatten.

En sommar var något alldeles särskilt. Det var år 1930. I Karlskrona var det då jubileumsutställning. På slätten framför Högvakten var det jippon av alla de slag. Givetvis var det mycket för dom äldre att titta på, men för oss barn fanns ju bara en aktivitet, nöjesfältet. Mina föräldrar köpte inträdeskort som gällde hela tiden som utställningen varade. I min ågo finns min mors kort. Barn fick väl gå in gratis antar jag. Jag kommer ihåg att det var mycket ordnat för barn, men karusellåkandet var nummer ett. Ett pariserhjul fanns också. På den tiden och flera år framåt marscherade Flottans musikkår genom stadens gator, och dit hörde naturligtvis sotarparaden, alla vi ungar som hängde med.

En annan höjdpunkt på sommaren var ju Lövmärknaden. Vippor att reta flickorna med, hemlagade karameller och mycket prylar av alla slag. Blåklintskransar, glass och varm korv inte att förglömma.

Vad gjorde vi mer på sommaren? Paddlade kanot tillsammans med en kamrat på Långö. Tältade några dagar på Kålö.

På sommaren 1936 kom då den dag som jag skulle få gå ombord ensam på "Drottning Sophia". Jag skulle hälsa på min syster i Stockholm. Två dagar och en natt tror jag att resan tog. Min far hade försett mig med sjökort så att jag under resan skulle veta var jag befann mig. Jag skulle alltså känna på att vara till sjöss. Det var lite gropigt men sjösjuk blev jag inte, däremot många medresenärer. Fick hyra en hängkoj för 2 kr. Den var upphängd vägg i vägg med maskinrummet. Det blev för varmt, upp på däck, där det var svalt och skönt trots rullningen. En trött 14-åring steg i land på Blasieholmen i Stockholm

Någon söndag på sommaren skulle man ju gå med föräldrarna. Det blev också att ta Vämöbåten till Krutviken och inmundiga något. En sådan här händelse var ju inte så där jättepulär. Promenad hem genom Tallet och förbi Blå Port där det fanns en riktig gammaldags godiskiosk och där blev det påfyllning i fickorna.

Cykling var ju A och O om man skulle komma någonstans. Tre mil till Ronneby, skulle vi orka? Jo då, vi orkade, även om Ryttdariden tog musten ur oss, så kom vi så småningom hem, en aning ömma i akterkastellet. I samband med mitt skrivande om kajerna kommer jag nu ihåg att fartyget "Kastelholm" forslade svenskar till badorten Zoppot i Polen. Båten hade sin tillägsplats vid Skeppsbron.

Sommartid var ju också cirkustid. Brazil Jack slog upp sitt tält på Järnvägstorget. Hjälpte man till kunde det bli en fribiljett. Missade man det återstod bara att krypa under tältduken men vaksamma ögon gjorde att man snart var utanför igen.

Transporterna med häst och vagn blev färre och färre under 30-talet. Biltrafiken ökade och vi barn kunde snart alla bilmärken. Vid tågens ankomst stod droskbilarna parkerade utanför CWJ och vi var inte sena att kolla märkena. Polisbilen, som ofta stod parkerad i Rådhusets port mot nuvarande

konserhuset, var en cabriolet med träekrade hjul. Speceriaffären Aug. Andréns lastbil var den finaste lastbilen i stan. Vi kunde då också märkena på brandbilarna, den blå ambulansen, epidemibilen, begravningsbilen, amiralens bil och landshövdingens bil.

Vid Järnvägstorget låg en bensinstation, där det såldes bensen av märket "Nafta". Här var också försäljning av nya Opel-bilar. Man sålde även begagnade bilar. Min äldre bror köpte en gammal T-ford för 200:- kr. Han och hans kamrater åkte med den till Saxtorp för att titta på motorcykeltävlingar. Den klarade med knapp nöd resan fram och tillbaka. Sedan var den till salu igen.

På ett par andra ställen kunde man också beskåda teknikens underverk, snedparkeringen utanför Frimurarhotellet och parkeringsplatsen bakom Stadshotellet. Även på torget hade man bytt ut hästvagnarna mot lastbilar. Nu såg man inte så ofta att bönderna gick med sina hästar till en gård på Borgmästaregatan, där det fanns ett stall där hästarna fick vila under den tiden kommersen pågick på torget.

Olyckshändelser, där bilar var inblandade, inträffade sällan. Om så var fallet, även om det bara var plåtskador, var rubrikerna betydligt större i tidningen, än dom är idag.

Om spårvagnen är väl inte så mycket att skriva, jag kommer dock ihåg skyltarna inne i vagnen att man inte fick "spotta" och att barn skulle lämna sin sittplats åt äldre personer. Morgnar och vid 17-tiden var vissa tåg försedda med skylten "Arbetartåg".

Som omväxling skall jag här skriva om Folkskolan innan jag i nästa stycke tänkte skriva om julloven.

Fröken Österberg hade sagt adjö till oss för gott. Nu skulle vi börja första klassen i Folkskolan eller "förste folk" som vi sa. Rosenfeltsskolan var ju en jättebyggnad i förhållande till tidigare lilla träkåk. Här skulle vi nu gå två läsår innan tentamen till Läroverket skulle ske. Magister Ernst Ohlsson skulle ta hand om oss. En kraftig man var han och vi elever gillade honom mycket. Flera nya ämnen tillkom nu, geografi, historia, träslöjd, naturlära, kristendom och en särskild lektion för sång i musiksalen, det kanske hette sångsalen. Sånglärarens namn har fallit ur minnet men det första vi såg när han presenterat sig och hälsat oss välkomna var, att han hade en handske på ena handen. Vi fick sedan veta att han hade en konstgjord hand. På podiet stod inget piano, jag tror det var en spinett. Här skulle i alla fall sjungas alltifrån "Gubben Noak" i kanon till "Vår Gud är oss en väldig borg".

I folkskolan hade man klassföreståndaren i alla ämnen utom sång, träslöjd och gymnastik. Träslöjden var för mej ett kärt ämne. När läsåret var slut släpade jag hem fågelholk, äggställ, smörspade och en trapets. Jag klarade mig för skärskador men många elever kom fram till läraren med blodet rinnande. En och annan "tuppade av" men kvicknade snart till igen. Förbandslådan var i flitigt bruk och måste fyllas på då och då. Övriga lärare som jag kommer ihåg var Gustav Larsson, Harry Svensson, Sven-Öjvind Swahn och Emil Pettersson.

Fordringarna i dessa två klasser var väl större än i småskolan, provräkningar och provskrivningar blev allt svårare och även hemläxorna blev ju flera. Dessutom skulle vi skriva vackert i ämnet "välskrivning". I rättsskrivning, där läraren dikterade ur en bok, skulle vi naturligtvis stava rätt. Vi skrev med bläck och fick inte suddas ut. Vid uppsatsskrivning höll man hårt när det gällde språkläran. Att skriva "vi gick" blev en röd bock i kanten, det skulle vara "vi gingo". Något som dagens skolungdom inte har så mycket bekymmer med. Multiplikationstabellen skulle gå som ett rinnande vatten, det fanns ju inte några fickräknare då. För övrigt kan jag inte komma på något mer som är väsentligt utan går direkt över till att skildra hur ett jullov kunde se ut.

Jullovet var en skön avkoppling. Dels var vi lediga några veckor och så stundade själva julhelgen med julklappar och vad som till helgen hör. Krooks julslytning var ju något alldeles särskilt. Utanför skyltfönstret i backen ner mot Ronnebygatan fanns då ett räcke där vi barn kunde stå och hänga länge och beundra Märklin-tågen, som åkte runt och även passerade genom en tunnel. Där skyltades även med bilar, tennsoldater och mekano. Man får ju inte heller glömma att Jo-Jo-flugan grasserade som värst på 30-talet. Få var väl de barn, som inte hade en Jo-Jo. Jag själv fick en i present försedd med kullager. Det var grejor det.

Det var julgranstid och chans att tjäna en slant genom att hjälpa tanterna med hembärningen. Då kunde man också få se en patrull från flottan på väg till Amiralshuset på Landbrogatan för att där avlösa en vaktpost. På kvällarna gick också patruller på Ronnebygatan för att eventuellt ingripa om någon i uniform hade fått lite för mycket innanför västen.

Vintersport var inte mycket att hurra för. Det var för det mesta ont om snö, kom det ett snöfall blev det snart slask. Fjärdarna frös sällan till, men i "fattighusviken" prövades skridskorna några gånger. Vi Kakelfabriken och vid Elleskär fanns det också tillfällen att åka.

På söndagarna var det matinéerna som lockade. Idolerna var ju Tom Mix och Ken Maynard. Skulle skrattmusklerna komma igång blev det Fyrtornet och Släpvagnen, Buster Keaton och Anderssonskans Kalle.

Inomhus måste det ju också finnas sysselsättning. Allers Familjejournal hade mitt i tidningen ett dubbelark av lite kraftigare papper. Här avbildades hus, slott och herresäten m m. Dessa bilder skulle klippas ut och klistras. Många barn har nog sysslat med detta och särskilt om man låg sjuk kunde detta klippande och klistrande piffa upp tristessen. Kortlekar, tennsoldater, bilar och båtar, ja, det fanns mycket att leka med om veckopenningen räckte.

Jag har tidigare skrivit om en godisbutik som hette "Elit". Här hade jag springpojksjobb under julloven 1936 och 1937. Det var inte bara att med cykelns hjälp forsla choklad och kaffe runt stan med omgivningarna utan dessemellan jobba med marsipan som skulle doppas i flytande choklad. Det var

tomtar, troll och grisar i långa banor. Tomtarnas luvor skulle målas röda med karamellfärg. Det var många damer som kom in och köpte deras fantasiskt goda choklad, och ofta förekom det att vi skulle skicka postpaket. Varje dag kånkade jag upp till posten med en stor korg med chokladkartonger. Portot kommer jag väl ihåg. 60 öre för 1 kg, 90 öre för 1–3 kg. Drickspenningen var i regel 25 öre. Den minsta sändningen jag hade, var ett hekto Zogas kaffe till en herre som bodde på Bergåsa. Alla barn tycker väl om godis, så gjorde även jag första dagarna. Men sedan fick det vara nog. När jag slutade fick jag en slant och en stor ask choklad men den överlämnade jag med varm hand till mina föräldrar, jag var faktiskt inte sugen på choklad då.

Tiden gick och dagen för tentamen till läroverket hade kommit. Då var det en ekonomisk fråga om söner eller döttrar skulle in i denna läroanstalt. Femtio kronor per termin var beloppet. Det var många duktiga elever i min klass, som inte fick pröva in, eftersom deras föräldrars ekonomi inte tillät detta.

Första höstterminen i klass 15c. En idag känd författare trädde in i salen och hälsade oss välkomna. Hans namn är Sivar Arnér. Han skulle bli vår klassföreståndare dom första åren, en expert i svenska och historia. Några namn på klasskamrater: Christer Leijonhielm, bröderna Frank och Kurt Engman, vars pappa var källarmästare på Stadshotellet, Bruno Liljefors, släkt med den store målaren. Bland flickorna var det B M Gynning och Anna-Lisa Billgren, numera Hellsten och ekonomiexpert i Sparbanken.

Det var ju nu en helt annan miljö vi hade kommit till. Denna pampiga byggnad med observatoriet på taket. Vi skulle nu också blanda oss med betydligt äldre elever i trappor och korridorer, fjärderingarna som var snudd på farbröder. Dom var vakter på rasterna och ve den, som försökte stanna kvar inne, det var väl endast vid skyfall som vi slapp gå ut. Vad många olika lärosalar det fanns. Teckningssal, musiksalsal, biologisalsal, geografisalsal och längre fram i studierna, fysik- och kemisalsal. Det blev ett fasligt rännande i trapporna.

Så var det då det här med aulan. Något sådant hade vi aldrig skådat. 800 elever skulle här varje morgon samlas till morgonbön. Då gällde det att veta var man skulle sitta. Morgonbönförrättare var den store, kraftige lektor Hallenberg och den smale adjunkten P A Nilsson. Något mittemellan var Erik Undebeck. Efter morgonbön kunde Rektor Nils Alsén stiga fram och uppmana någon klass att stanna kvar. Det kunde gälla ett enkelt meddelande men kunde också gälla en åthutning för en klass som gjort något bus.

Jag vill här berätta två episoder där rektor Alsén är "inblandad". En snöig vinterdag passerar rektorn skolgården. En snöboll viner i luften och ve och fasa, den träffar plommonstopet, som faller till marken. Lugnt och behärskat tar rektorn upp sin hatt, borstar av den och placerar den på sitt tunnhåriga huvud för att sedan fortsätta till sin expedition. Dagen efter då morgonbönen slutat sades inget av rektorn.

Episod nr 2: Under ett sommarlov passerade jag och två kamrater en godisautomat utanför Elftmans affär. Vi kunde inte motstå frestelsen att dra i alla luckorna. Det hade nämligen tidigare hänt att det blev bingo, en lucka öppnade sig. Plötsligt känner jag en hand på min axel, jag vänder mig om och där står rektor Alsén som frågar: "Och vad håller herrarna på med här då?" På darrande ben sa vi som det var. Svaret blev: "Nu tycker jag att ni skall gå hem var och en till sitt". Detta låter ju inte så farligt men det hör till saken att klockan var tio på kvällen.

Aulan var ju "skrivsalen" när det gällde skrivningar och provräkningar. Dessa förekom ju även i skolsalen men här i aulan var alla försök till fusk uteslutet. En lärare satt längst fram på podiet och hans kollega längst bak. Det var långa avstånd mellan våra platser, alla tre parallellklasserna skrev samtidigt. Start skedde direkt efter morgonbönen och vi skulle vara färdiga klockan elva. Vid språkskrivningar fick vi ha lexikon med oss. Vi fick även ha med oss något att äta och dricka.

Hur var vi klädda? Lumberjacka och golfbyxor och så skolmössan förstås, som var ett måste.

I samband med detta kommer jag in på gymnastiklektionerna. Löjtnant Mellblom var en mycket sträng herre. Vi skulle sannerligen få veta att här var det annorlunda än i tidigare skolor. Tre minuter är inte lång tid men skulle räcka för omklädning till gymnastik. Den som passerade dörren till salen efter dessa tre minuter fick ett rapp i baken med en käpp med silverkula. Denna käpp hade löjtnanten alltid till hands, även under lektionerna där den kom till pass om inte eleverna snabbt nog klättrade upp i linorna. För att spara tid hade vi, innan vi gick in, snörat upp pjäxorna, knäppt upp knapparerna och dragit ner blixtlåsen. Någon dushning efter lektionen var det inte tal om, jag tror inte att det fanns någon dusch. Det var bara att klä på sig, svettiga som vi var, och vandra ut i kylan. När väderleken tillät fick vi sparka fotboll på skolgården. Några internationella fotbollsregler gällde väl inte, det var bara att försöka göra mål. Någon gång kunde det bli en höjdare som passerade popplarna, över nätet och in på gården till huset mitt emot. Det var bara att springa över gatan och hämta bollen och hoppas att fönster-rutorna hade klarat sig. Blev vi tilltalade skulle vi svara med "Ja, löjtnant" eller "Nej, löjtnant", det var väldigt viktigt. Löjtnant Mellblom blev senare kapten och vi fick naturligtvis en skarp tillrättavisning om vi använde fel titel. I ämnet gymnastik ingick också rodd. På rasten skulle vi "med språng" ta oss ner till Stumholmskanalen, där två av flottans slupar låg förtöjda. En liten roddtur och så tillbaka till skolan och nästa lektion.

Jag nämde om huset mitt emot skolan på Ö. Köpmansgatan. Där fanns en tobaksaffär, som också hade all skrivmaterial som vi behövde. Där salufördes också snask. Rektor hade befallt ägaren att inte sälja snask till elever som skulle ha lektion. Däremot till dem som hade håltimme eller var lediga för dagen. Elever, som kommit i målbrottet, slapp sånglektionerna, även

jag. Gottsugen som jag var, besökte jag affären. Men det blev först nobben. Då jag förklarar förhållandet tog ägaren fram något, som jag trodde var ett schema. Han frågade vilken klass jag gick i, och han tittade på schemat. "Det går bra" sa han. Jag lutade mig lite över disken, schemat var en tåg-tidtabell från CWJ. Den hade samma format som vårt schema.

När man talar om gymnastik ligger det nära till att tala om bad. Varannan vecka skulle kassen vandra ner till varmbadhuset, ställa upp oss utanför och vänta på läraren. Visst var det skönt att bada men iskall dusch var inte skönt. Vi försökte snabbt kila genom, men hårda baderskehänder tog tag i oss och gladdes åt att hålla oss kvar en stund. Att sedan ta på sig stickiga strumpor på fuktiga ben är också ett minne.

Vi "målbrottare" hade nu sagt adjö för gott till Torsten Wall, som hade varit vår sånglärare. Men jag hade inte lämnat musiksalen för alltid. Blåsorkestern höll till där en gång i veckan och jag gick och funderade på att bli trumslagare. En granne som bodde i våningen under mig, hade samma tankar. Han heter Karl-Bertil Wahlström och gick i gymnasiet. Som tävlings-simmare var han känd, men även en bra pianist. Sagt och gjort, vi anmälde oss. Musikkonstapel Friman tog hand om oss och placerade oss i ett klassrum så långt bort från musiksalen som möjligt. Där fick vi öva oss att slå "ticka-tackare" som Friman kallade det. Ett enklare ord är tapto. När studentexamen nalkades var det dags att tillsammans med övriga musiker marschera runt i gymnastiksalen. Vi spelade sedan för studenterna när dom marscherade till fotografen på Ronnebygatan. Hela skolan skulle en dag på året vara med på Skolidrottens dag. Idrottsplatsen var målet och vi gick i tåten och spelade. Så många marscher hade vi inte på programmet men "Hindenburgsmarschen" var populär. Blåsarna skulle ofta vila sig under marschen och då var det vi som fick slå mellanmarscher för att eleverna skulle hålla takten. På Flaggans dag höll vi också konsert. Karl-Bertil tog senare själv studentexamen och våra vägar skildes. Han utbildade sig till tandläkare och bosatte sig i Hässleholm.

I biologisalen i den gamla byggnaden skulle biologilektionerna hållas. Emil Rundkwist hette läraren och han hade sin bur med vandrande pinnar innanför dörren. Att läsa om djur var intressant men det här med växter var väl inte det roligaste man visste. Och så det här med att sommarlovet skulle förstöras med att plocka växter och pressa dom. Det hände att växter, som äldre elever plockat, bytte ägare. Ibland saknade växterna uppgifter om fyndställe o s v och då fick den nye ägaren chansa. Och det var inte alltid så lyckat när Rundkwist skulle hålla förhör.

Om geografilektionerna är inte mycket att säga annat än att Lisa Duse var en bra lärare med en stor portion humor. Hennes karta över Afrika stämmer inte något vidare med dagens, så många staters namn som ändrats och nya har tillkommit.

Sivar Arnér lärde oss att väl vårda det svenska språket i tal och skrift. Ing-

en tvekan fick förekomma när det gällde språkläran. Det var en dödssynd att skriva "vi fick" när det skulle vara "vi fingo". Han undervisade också i historia och var en hejare på årtal, vilket inte vi alltid var. När han hade rättade uppsatsskrivningar med sig, skulle han alltid läsa upp en och annan lustighet inför klassen. Alla i klassen utom en skrattade, alla ögon riktades mot honom och han fick en annan ansiktsfärg.

En skolkamrat, som jag hade mycket roligt tillsammans med, var Bruno Liljefors, släkt med målaren. Han satt i sin bänk och täljde på sina träbitar. Det blev så småningom björnar i alla möjliga ställningar. Göran Skårman, som var vår teckningslärare, såg till att Bruno fick rita eller måla vad han önskade. Och det blev djur i långa banor. Vi övriga fick rita av föremål som fanns placerade på hyllor i teckningssalen. På utflykterna höll vi ihop och letade efter levande varelser. I Vämöparken i en damm fångade vi vattenödlor som vi bar hem i glasburkar. Plötsligt fick Bruno se en kopparorm, hur skulle han få hem den? Inga problem, in med den under skjortan. Fjärilar och skalbaggar fick också vara med i samlingen.

Bruno täljde i trä och jag tänker då på träslöjden i läroverket. I fjärde klass hade vi slöjd på schemat. Min önskan var att få bygga en kanot. Kanske det var genom lottning att få sig tilldelad en båt. I alla fall blev det inget bygge. Det var endast ett fåtal elever som fick den äran. Jag fick hålla till godo med att tillverka en tevagn.

När jag nu, efter många år, tänker efter så var det många aktiviteter på gång under läroverkstiden. Man kunde anmäla sig till elevorkestern, stråkar och blåsare, blåsorkestern, Röda Korsets ungdomsavdelning och SSUH. Dessutom frivillig gymnastik. Jag för min del anmälde mig till Landstormens ungdomsförbund. På söndagarna var det skjutövningar med karbin på Rosenholm och givetvis ålning medelst hasning och klackvändning. Efteråt serverade lottorna med kaffe och bullar. En kväll i veckan lästes det teori i I:11:s kasern i Gräsvik. Sjövärnsskåren hade kanske varit lämpligare men existerade inte då.

En lärare, som vi hade ordentlig respekt för, var matematikläraren John Östner. Vi var flera elever som hade det svårt med matten, och det skall gudarna veta, att han talade om det för oss. Han hade kommit på en idé som gjorde att han med ryggen åt oss kunde avslöja om vi gjorde något otillåtligt. Han tittade nämligen på tavlorna på väggen, spegelbilden i glaset avslöjade vad som försiggick. Han gillade inte mina uträkningar, som jag gjort med hjälp av min far som en gång var matematiklärare i underbefälsskolan. I något högre ton än vanligt talade han om för mej att jag skulle räkna som han lärt oss.

Fyra timmar i veckan hade vi kristendom. Lärare var Erik Undebeck, som förresten hade sin son i min klass. Erik Undebeck hade också hand om konfirmerationsläsningen som försiggick i ett klassrum på kvällstid. Konfirmerationshögtidligheten hölls i Fredrikskyrkan i december 1937. Problem skulle

uppstå denna dag. Det var nämligen så, att vi var några elever som under hösten gjort stadens dansskola den äran. Naturligtvis hade man bestämt att slutbalen i Stadshotells festvåning skulle gå av stapeln just samma kväll. Efter ett visst parlamentärerande hemma byttes den vita flugan till svart och balen kunde börja. Det var inget storband precis, men det var ju i alla fall levande musik. Vad var det för melodier som spelades? Ja, först var det givetvis en wienervals och sedan "låtar" som Whispering, Två solröda segel, Scat-tebrain och Donkey Serenad. Fjärran från rock och pop.

Om Fysik och Kemi har jag inte mycket att skriva. I fysik hade vi en lustigkurre till lärare som demonstrerade elektromagneten. Två järnblock med magnet emellan. I dessa järnblock var en repstum fästad. Två elever fick nu gå fram, strömmen slogs på och dom skulle försöka dra isär blocken och det var ju omöjligt. Men lustigkurren slog av strömmen och eleverna for åt var sitt håll och det uppskattades av både lärare och elever utom två.

Teknisk linje och handelslinje skulle nu inrättas efter tre klasser i realskolan. En anmälningsblankett till teknisk linje fylldes i. Det visade sig att elevantalet till denna linje ej var stort nog och så blev det ingen sådan linje. Därför fick jag börja i klass 4 H, som handelslinjen döptes till. Då jag var mycket tekniskt intresserad och inte hade tummen mitt i handen gick jag med tunga steg till skolan för att lära mig bokföring, maskinskrivning och stenografi.

Vi hade nu kommit upp i en ålder då det tilläts att gå på Ronnis, mellan Grandbiografen och Skandia. Jag kom just att tänka på Gunnar Wiklunds sång om sin lilla stad. Intresset för motsatta könet var nu större än tidigare och ofta samlades ett tiotal ungdomar i Hoglands Park där gamla brandstationen låg. Alla cyklar stod snyggt uppradade vid trottoarkanten. Lärjunge fick inte vistas ute efter kl 21.30 under läsåret.

Under höstterminen 1937 hade skolledningen beslutat att samtliga lärare och elever skulle fotograferas. Så blev det också. Ett album, där omslaget pryds med en bild av skolan, sedd från Ö Köpmangatan. Första fotot visar skolan från Drottninggatan och nästa den gamla skolan. Rektor Nils Alsén sitter i sitt arbetsrum. Alla 47 lärarna med rektorn i mitten har sedan ställt upp sig på nästa bild. Idag, 51 år senare, är det inte många, som är i livet. Sedan följer 29 sidor med klassfoton. Albumet avslutas med interiörer från aulan, biblioteket, lärosalar, observatoriet, gymnastiksalen där maskinist John Gustafsson lutar sig mot en ribbstol samt vestibulen med vaktmästare Enoch Anderberg. Målningar från trapphusen, tyvärr avbildade i svart-vitt. Dessa har utförts av Gunnar Torhamn, Bror Angelin och Göran Skårman. Fantastiskt vackra konstverk.

Under årens lopp har jag sett många foton av karlskronabor i Stockholmstidningarna och slagit upp mitt gamla album med kommentaren: "Jo då, han är sig lik".

I samband med detta om klassfoton, kommer jag också att tänka på skol-

katalogen. Den kom ut i början av varje hösttermin med elevernas namn och adress. Men det var även lite malört i bägaren. Var man "kvarsittare" stod det tydligt en trea i kolumnen för antal terminer i klassen, en notering som man idag tycker var onödig.

Katalogen upptog också alla lärarnas namn och adress och deras examina. Statistik över lärjungarnas fördelning i olika klasser fanns också med. Även de sju föreningarna i skolan med dess styrelser var redovisade i slutet av katalogen.

Antalet klasser och år stämmer inte riktigt. På grund av sjukdom under en hel termin, fick jag gå om en klass i folkskolan. Dessutom såg min "gode vän" John Östner till att jag gott kunde sitta kvar ett år i tredje klass.

Efter denna skildning om livet i skolan och vad fritiden bjöd på, sitter jag och tänker på om jag har glömt något väsentligt, jag tror inte det. En sak är klar, vi ungar klarade oss bra, fjärran från TV, video, datorspel, våldsfilm, disco och skateboard.

Av familjeskäl flyttade jag och min mor till Stockholm i december 1938. Där hade min syster och bror redan etablerat sig.

En vintrig bild från fiskbron, med kommersen vid köttbodarna – innan saluhallen byggdes.

Apropå en stadsvandring eller ”Jag och min far betjänten”

Av Sten A. Petersson

Hundratalet Gamla Carlsronamedlemmar samlades utanför residenset, 24/5 1989 för stadsvandring.

Förstod en del av dem vad som rörde sig i mina tankar? Några, som kände mig närmare, bad mig att i det kommande medlemsbladet berätta några barndomsminnen, då min far var betjänt och chaufför här på 40-talet.

Försommarkvällar som denna, tydligt mindes jag ljud och dofter som markerade arbetsdagens slut i dessa kvarter. Stekos från middagar som lagades i gårdarna bakom residenset, röster, skratt och barnskrik och vattnets eviga kluckande mot kajkanten.

Jag uppfylldes av barndomsminnen, spårljusens pärlband på natthimlen där strålkastarkäglorna speglade bakom mörkläggningskivorna, pappa i sin vita serveringsjacka... Låt mig återge ett axplock.

Mycket hade förändrats men ännu tronade det solida stenbordet orubb-
ligt, majestätiskt, i nedre hallen.

Här fick hälften av stadsvandringsdeltagarna i det sparsamma ljuset från inre ljusgården skriva sina namn i gästboken, innan Erik Langemark berättade om residensets konstverk, medan jag själv med halva gruppen serverades sherry och kakor på altanen på ovanvåningen medan vår landshövding, Camilla Odnoff berättade husets historia.

Då det sedan blev vår tur att samlas vid stenbordet, kom jag att tänka på den gång det flyttades till denna plats, något ditkallade expresskarar "gick bet" på, då bordet är oerhört tungt.

Pappa ropade in mig och två kamrater, då i 10-års åldern, vilkas beundran för pappa, alias fritidstrolleriprofessorn "Macifo", inte visste gränser.

Pappa instruerade, vi lade våra 4 handpar om varandras, pressade hårt i koncentration mot bordet. Pappa använde en övernaturlig kraft, påvisad men ej vetenskapligt bevisad. På pappas order "Lyft"! flyttades händerna till bordskanterna. Under den sekund kraften bestod lyftes bordet, lätt som om det varit av balsaträ. Efter några upprepningar stod bordet där det står i dag.

Den klentrogne ler säkert men med pappa hände mycket, t ex "varslade" han då han var på resa med landshövdingebilen. Vi hörde garageportarna öppnas så övertygat att mamma satte på maten för vi visste att strax efteråt skulle samma ljud höras då pappa verkligen kom hem.

Revelj på Karlskronadagen.

Foto: Gunnar Ekström.

Köket var oerhört förändrat, här förundrades jag som barn över hur man i kylskåpets frysfack kunde göra vatten till is. Hos oss, i vaktmästarebostället, fanns ju bara isskåpet i källaren, dit iskaren kom med is. Intill isskåpet förvarade mamma ägg i en tunna med vattenglas, en gelatinliknande vätska. Systemet med iskarn/drickautköraren förutsatte hemmafru.

En familj i närheten hade "jungfru" i stället, en tvivelaktig jungfrulighet då hon tillbringade sina lediga kvällar i båtskjulet längst ned på Kungsbrogatan med olika flottister.

Hur kunde man få is levererad mitt i högsommaren?

Inget mysterium för mig! Min faster Naomie, pappas äldre syster, hade hus i Nävrägöl, dit vi brukade resa sommartid. Hon var storsamlare på pryglar och kopparsaker och bakom hennes rygg benämndes hemmet "Nävrägöls museum".

För mig ett eldorado av spännande ting!

Inte långt från faster Naomies hus låg ett sågverk. Där, i spånet, förvarades isblock, som vintertid sågats ur den intilliggande Nävrasjön. Vid ett av våra besök tappade skjutsen ett isblock utanför grinden.

Nu skulle jag få smaka glass!

Faster vispade 2 äggulor med 1/2 dl socker och 3 dl kokt grädde och tillsatte, då blandningen svalnat, som smakämne vaniljsocker.

Pappa, Nils Petersson, i chaufförsuniform och med K1 – residensets stora Chrysler.

Erik Langemark guidar bland residensets sevärdheter.

Foto: Gunnar Ekström.

Smeten hälldes i en plåtask som placerades i en spann där hackad is blandats med grovt salt.

Resultatet blev kall gröt och det dröjde ännu några år tills jag fick smaka riktig glass.

I föreningens rundvandring ingick givetvis inte residensets källare. Här fanns förr en stor vinkällare och "stora köket" som användes vid större tillställningar. Morgonen efter en sådan tittade min mor yrvaket mot huvdbyggnaden och utbrast: "Tror jag inte man hängt upp spetsgardiner nere i köket!" Vid matlagningen hade flott stänkt upp på gardinerna och under natten hade de stora råttorna gjort sitt.

I köket fanns träbackar som innehållit kryddor av alla slag. Det var gott om rester kvar.

En dag då man förberedde fest fick jag och kamraten Arne Karlsson (numera Karmskog) leka här nere. Vi plockade giftsvampar i trädgården och blandade med vatten och något kilo kryddor i en kastrull. I sensommardagens värme fylldes våningen ovanpå av besynnerliga dofter från vår soppa i källarvåningen. Pappa och husorna stängde alla fönster i tro att oset kom utifrån. Så småningom uppdagades orsaken, med påföljande risbastu!

Även vinkällaren innehöll rester, skvättar, som i oskyldig lek buteljerades och så småningom bortglömdes på vinden ovanför gamla stallet (garaget) där jag hade mitt lektillhåll.

Åtskilliga år senare satt vi på Björkholmen med ett tonårgäng, det s k "Lilla Holmsgardet" då flaskorna kom på tal. Gänget begav sig till Kungsbron där Arne o jag klättrade upp på "vår" gamla vind. Allt var sig likt här och inne i hörnet stod flaskorna kvar. En grabb kallad "Laban" ville smaka och trots våra protester tog han några rejäla klunkar.

En stund senare låg "Laban" i vändor i rännstenen.

Turligt passerade med bil vår matematiklärare i läroverket, Hans Calevi, och insåg "Labans" belägenhet. Det bar iväg till akuten och magpumpning för "Laban" som troligen blev nykterist på kuppen.

Mitt emot vaktmästarebostället ligger det stora gula hus som benämnes "von Otterska gården". Huset lär ha transporterats hit i delar och återuppförts då staden grundades. Det stod tidigare i Ronneby.

Högst upp bodde i min barndom ägaren, baronen von Otter. Några sommar gästades von Otter och makan av barnbarnen Kristina och Olof Bergelin (själva kallade de sig Kicki o Öje), ett tvillingpar jag ofta lekte med.

Foto: Gunnar Ekström.

Denna kväll med vännerna i Gamla Carlsrona andades Kungsbron frid men ofta upplevde jag här hur vågor från otrygghetens ocean vällde in i min barndoms trygga vik. Skräcken för krigets fasor lämnade sina avtryck i mig och ett av mina lyckligaste minnen är den dag då kyrkklockor ringde och fartygssirener tjöt. Pappa kom ut genom den tunga grinden åt Kungsbrogatan där han visste att jag lekte i en sandhög utanför med kamraten Kalle Petermann. Pappa hade tårar i ögonen då han lyfte upp mig i famnen. "Det är fred" sade han "äntligen fred".

Den dagen firade vi med gräddbakelser- strutar från Mariabageriet på Drottninggatan.

Det var 7 maj 1945, jag skulle börja skolan till hösten.

Liksom jag själv var pappa väldigt förtjust i julfirandet, varför jag avslutar med ett luciaminne.

Jag väcktes av att det mörka taket "mönjades" av gulaktigt fladdrande sken. Över residensets gård skred ett par vitklädda personer med levande ljus, som i den kolsvarta decembermorgonen flämtande kastade långa skuggor över snön och gnistrade hemlighetsfullt i sovrumsfönstrets isblommor.

Svagt hördes sången "Natten går tysta fjät". Kokerskan o husan kom för att överraska oss med lussekaffe och nybakade lussekatter klockan 5 på morgonen innan "herrsskapet" vaknade!

O juletids goda ängel
bred ut ditt vingepar
flyg hem genom vinternattsmörker
till dem som min kärlek har

Du finner alla de mina
i minnenas fädernetjäll
flyg dit med min varmaste hälsning
i signad julaftonskväll!

Pappa, iklädd serveringsjacka trollar för gäster på residenset.

Jag var 13 år då brandomen tog slut!

Pappa blev anställd på länsstyrelsen och vi flyttade till en liten tvåa på Skomakaregatan, där jag sedan tillbringade tonåren.

Pappa arbetade som expeditionsförman på länsstyrelsen till 70 års ålder och blev där närmast legendarisk. Han dog hösten 1981. Denna korta återblick på min lyckliga barndom på residenset tillägnar jag hans minne.

Stackars ungdom, du rinner iväg, ett flämtande kärleksljus låga. Då du brunnit ut, är du för alltid förlorad.

I minnet lever du sedan, som en ständig längtan, till det vi aldrig kan återfå

Pappa i betjäntkläder på altanen där stadsvandringsdeltagarna 50 år senare serverades sherry av hans efterträdare.

Komplettering till Nr: 1-89

Föregående nummer innehöll en artikel om Västra Vittusgatan, författad av framlidne Henry Hansson.

Här följer kompletterande uppgifter, hämtade ur släktkrönika, framtagen av Malte Krona, Fridlevstad.

1: Järnhandlare Rickard Ernberg (skall vara Emberg)

2: Bergs affär på Ronnebygatan var ej blomsterhandel (skall vara Garn- och Tapisseriaffär)

3: Nordbeck (skall vara Norbeck)

Fastigheterna Västra Vittusgatan 1 o 3 samt 4 o 6, ägdes av Amiralitetskassören Gustaf Edward Berg född 21/8 1834 Karlskrona amtsf, och där avliden 1888. Dessutom ägde han järnaffären å Landbrogatan 27, vilken drevs av hans broder Emil Theodor Berg f 15/9 1849 K-a amtsf, som avled 1895, varefter systersonen Fredrik Rickard Emberg övertog rörelsen till sin död 1899. Vid dennes frånfälle övertogs då firman av den sistnämndes broder Jacob Emberg, som emellertid flyttade densamma till Borgmästaregatan 17, där en järnhandlare Gråberg haft sin affär. Ovannämnde E Th Berg hade tidigare varit anställd hos denne Gråberg.

Fast. V Vittusgatan 1 o 3 förvärvades av G E Berg, som fick lagfart 1869. E Th Berg inflyttade i fast. år 1871. Troligen var det då, som järnhandeln började i nedre botten. Våningen ovanför var bostad åt järnhandlaren E Th Berg med hustru Olga född Ahlqvist och deras barn. När E Th Berg avled 1895, bodde änkan med familj kvar. Hon gifte om sig 1897 med ingenjören Agaton Ossian Norbeck f 1842 i Gefle. De bodde som nygifta i fast. Ronnebygatan 42., som Norbeck ägde. I en mindre träbyggnad vid sidan om det större reveterade huset, fanns den Garn- och Tapisseriaffär, som ägdes av G E Bergs syster Hilda. Hennes bostad var V Vittusgatan 1 o 3. Ingenjör A O Norbeck kom från Gefle 1880 till K-a stadsf och flyttade sedan till Augerums förs, emedan han köpt 5/112 mantal på Hästö.

Han ägde även häften av öarna Långö och Kålö.

Familjen Norbeck flyttade sedermera till V Vittusg 1-3. A O Norbeck avled år 1906. Husen på Ronnebygatan 42 revs, och på tomten byggdes ett större hus år 1909, kallat "Siriuspalatset", då fastigheten skadats av den större brand som ödelade Skånska Bankens hus där numera Svenska Handelsbanken finns, "Brända tomten" där Domus varuhus ligger med flera fastigheter.

I medlemsbladet står omnämnt, att en man vid namn Lång bodde inne på gården till V Vittusgatan 1-3. I kyrkböckerna står antecknat en dräng på den adressen. Han kan ha varit "boddräng" i järnhandeln.

Jakob Embergs järnhandel vid borgmästaregatan.

Efter am.kassören G E Bergs frånfälle 1888, ärvdes fast. V Vittug. 1-3 av brodern E Th Berg, och fast. V Vittug. 2 o 4 ärvdes av syskonen gemensamt. De stå som ägare intill 1895, då systersonen, handelsbokhållaren Jakob Emberg förvärvade densamma. Denna fast. sålde Jacob Emberg. I stället köpte han Borgmästaregatan 17, där Skandiabiografen är inrymd sedan många år. Till denna fast flyttade han järnaffären, samt bosatte sig.

I V Vittug 4-6 bodde under åren 1950-1952 Jacob Embergs båda systrar Adolfinna (död 1956) och Sally (död 1961). De hade tidigare bott på Östra Amiralitetsgatan (Alamedan) nr 17, där Adolfinna var handelsidkerska 1924 och framåt i tiden (mjölkaffär).

I V Vittusg 3 bodde G E Bergs systrar Ida (död 1931) och Amalia (d 1926). Bland de 11 syskonen fanns även systemern Matilda, gift med Frans Ludvig Emberg, Flagguo i Flottan (död 1904). Bland deras barn återfinns ovan nämnda Fredrik Rickard och Jacob. Båda järnhandlare.

Amiralitetskassör Gustaf Edward Berg avsatte kapital i olika fonder, vars avkastning utdelas fortfarande.

Längre upp på Lilla Möllebacken, Norra Möllebacksgränd 6, bodde änkan efter Flagguo Enoch Berg, Olga Berg med sin dotter Dagmar. Denna Olga Berg drev antikvariat på Ronnebygatan nr 11.

Från medlemmen Erik Strindhagen på Långö erhöll styrelsen ett brev. Strindhagen hade redan när han gick i skolan på 20–30 talet haft funderingar på varför minnesstenen i Amiralitetsparken bär texten BASTION WACHTMEI- då den minner om den bastion med namn Wachtmeister som låg här en gång- hade stenen sjunkit?

Jag vände mig till parkkontoret för att få saken utredd – vågade naturligtvis inte gå upp och gräva i parken. 14/2 -89 fick jag brev från parkförvaltningen med lydelse:

Föreningen Gamla Carlsrona Att: Sten A. Petersson

Parkkontoret har mottagit Ert brev 881207 beträffande önskan om liten undersökning av minnesstenen, Bastion Wachtmeister.

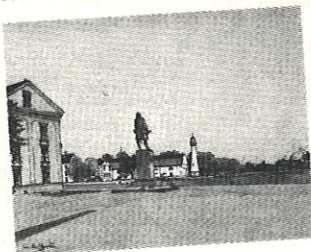
Undersökningen är utförd och vi har funnit de bokstäver som saknas, *STER*.

Parkkontoret kommer under våren att om möjligt lyfta stenen så att hela skriften kommer ovan jord.

Karlskrona kommun, Parkkontoret Med hälsning Ewe Nilsson.

– Tyvärr har stenen ännu i sept. 89 inte lyfts upp!

BYGGNADSKULTUR

FLOTTANS BYGGNADER &
ÖRLOGSSTADEN KARLSKRONA

$\frac{3}{88}$

Gamla Carlsrona har från Svenska Föreningen för byggnadsvård köpt in en skrift som behandlar örlogsstaden Karlskrona.

Rikt illustrerad, 68 sid, häftad. Pris 30 kr.